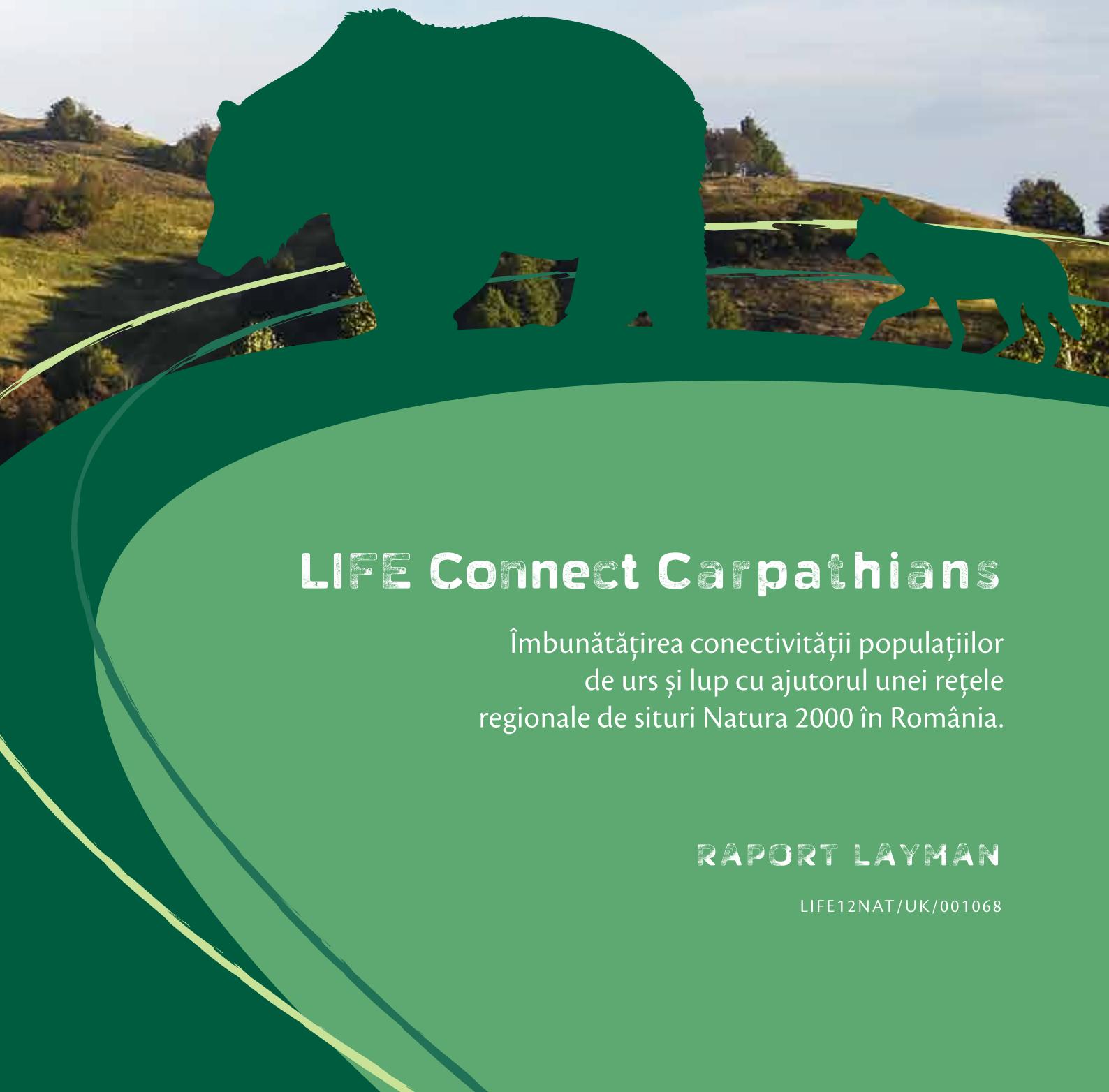

CONNECT CARPATHIANS

LIFE Connect Carpathians

Îmbunătățirea conectivității populațiilor
de urs și lup cu ajutorul unei rețele
regionale de situri Natura 2000 în România.

RAPORT LAYMAN

LIFE12NAT/UK/001068

Urme Exemplar Urs

Îmbunătățirea conectivității populațiilor de urs și lup cu ajutorul unei rețele regionale de situri Natura 2000 în România.

Proiectul LIFE Connect Carpathians a avut ca principal scop îmbunătățirea conectivității integrate a Coridorul Ecologic Apuseni – Carpații Meridionali. Proiectul a promovat o abordare participativă în managementul peisajului prin implicarea factorilor interesați, inclusiv a comunităților locale, în activități menite să contribuie la menținerea și consolidarea bogăției naturale și culturale a regiunii.

LIFE12NAT/UK/001068

Beneficiarul Coordonator
FAUNA & FLORA INTERNATIONAL

Beneficiarii Asociați
INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI ROMÂNE
MINISTERUL MEDIULUI, ROMÂNIA
ASOCIAȚIA ZARAND, ROMÂNIA

Zona de intervenție a proiectului
CORIDORUL ECOLOGIC APUSENI-CARPAȚII MERIDIONALI

Co-finanțare
OMCI

Durata proiectului: **SEPTEMBRIE 2013 - FEBRUARIE 2019**

Buget total proiect: **€3,264,811**
Contribuția Comisiei: **€2,448,608**

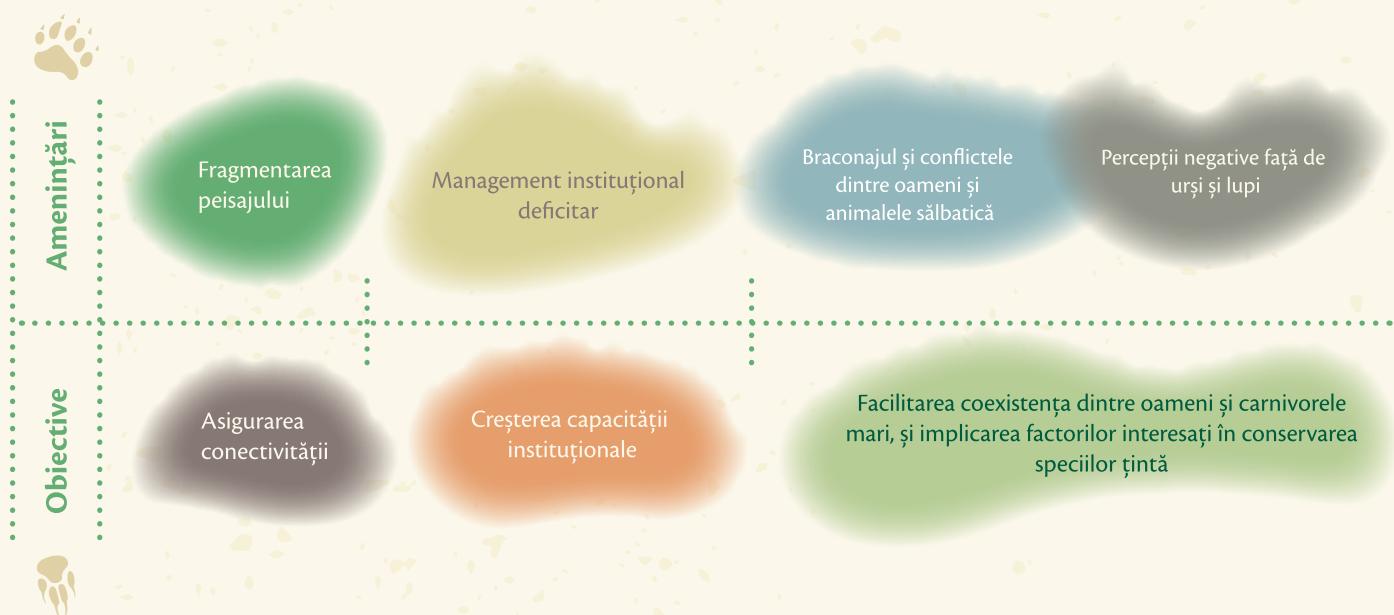
Proiect co-finanțat prin programul de finanțare
LIFE + Nature al Comisiei Europene

WWW.CONNECTCARPATHIANS.RO

Provocarea

Biodiversitatea bogată a Carpaților Românești depinde de conectivitatea peisajului, care determină deplasarea animalelor sălbatice prin mozaicul de habitate, și ne oferă o multitudine de beneficii. Coridorul Munții Apuseni-Carpații Meridionali reprezintă un corridor ecologic cheie pentru carnivorele mari, însă, în prezent, regiunea se află sub presiunea unor factori diversi precum braconajul, intensificarea agriculturii și a practicilor silvice și dezvoltarea la scară largă a infrastructurii de transport. Pentru a răspunde la aceste presiuni, proiectul LIFE Connect Carpathians a promovat o abordare participativă în managementul peisajului prin implicarea factorilor interesați (silvicultori, vânători și autorități responsabile) în activități menite să contribuie la menținerea și consolidarea bogăției naturale și culturale a regiunii.

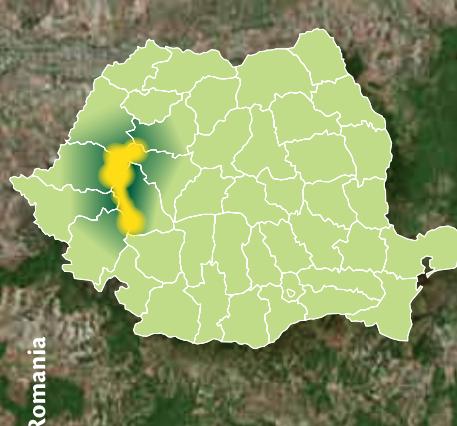

Unde?

Coridorul Munții Apuseni-Carpații Meridionali leagă Carpații Occidentali de cei Meridionali și reprezintă singura rută de deplasare pentru carnivorele mari între Munții Apuseni și Munții Retezat-Țarcu. Coridorul se întinde pe o suprafață de aproximativ 4.300 km² și este dominat de pădurile carpatiche de fag, intercalate cu terenurile agricole cu valoare naturală ridicată, păsuni, livezi și culturi arabile. Mozaicul habitatelor susține un nivel ridicat de biodiversitate și peisaje bogate din punct de vedere cultural și este protejat printr-o rețea de 17 situri Natura 2000 care alcătuiesc corridorul.

Coridorul Ecologic Munții Apuseni - Carpații Meridionali

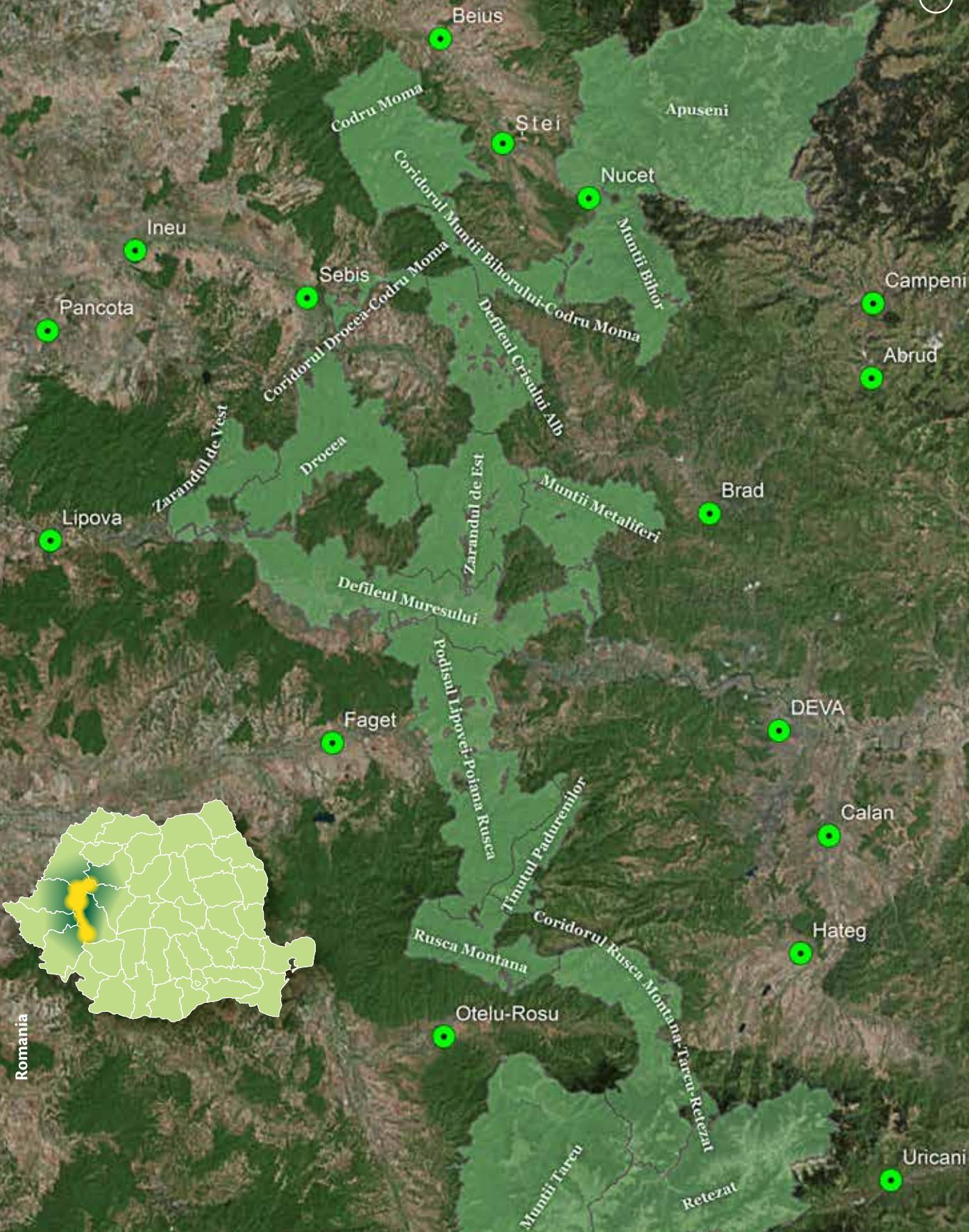
Romania

LEGENDĂ

- LOCALITĂȚI
- SITURI NATURA 2000

0 15 30 Km

Sursa: Esri, DigitalGlobe, GeoEye, i-cubed, Earthstar Geographics, CNES/Airbus DS, USDA, USGS, AEX, Getmapping, Aerogrid, IGN, IGP, swisstopo, and the GIS User Community

Importanța conectivității pentru carnivorele mari

Paisajele sănătoase, în care procesele naturale funcționează alături de activitățile umane, sunt esențiale pentru bunăstarea noastră, iar carnivorele mari joacă un rol important în menținerea și susținerea acestor procese. Carnivorele mari, cum ar fi urșii și lupii, influențează comportamentul, abundența și distribuția altor specii de animale sălbaticice, cum ar fi cerbii și mistreții. Aceste relații complexe între speciile sălbaticice influențează, de asemenea, pădurile și plantele și modul în care habitatele persistă sau se schimbă. Toate aceste procese și relații funcționează pentru a ne furniza serviciile ecosistemice cum ar fi: aerul curat, apa, lemnul și produsele agricole.

Carnivorele mari joacă un rol esențial în menținerea ecosistemelor naturale, aducând beneficii speciilor, habitatelor și oamenilor. Disparația carnivorelor dintr-un ecosistem duce la dezechilibrul acestuia, având consecințe economice și ecologice negative.

De exemplu, în zonele fără carnivore, speciile de ierbivore se înmulțesc excesiv, ceea ce poate duce la degradarea habitatelor prin intensificarea presiunii asupra vegetației și creșterea pagubelor cauzate culturilor agricole și fondului forestier.

Urșii și lupii necesită teritorii mari conectate, de peste sute de kilometri, care să le ofere hrana, adăpost și oportunități de reproducere. Fără teritorii suficient de mari care să cuprindă resursele esențiale, efectivele de urs și lup se vor reduce, cu pierderi ulterioare de biodiversitate și cu impact negativ asupra proceselor naturale. Prin urmare, este esențial ca peisajul să rămână conectat, permitând faunei sălbaticice să se deplaseze și să își îndeplinească rolul în susținerea serviciilor ecosistemice.

Pe lângă consolidarea acestor servicii ecosistemice, este important ca activitățile umane, cum ar fi agricultura, silvicultura, vânătoarea, turismul și dezvoltarea economică, să poată fi realizate fără a avea un impact negativ semnificativ asupra proceselor naturale. O astfel de abordare necesită parteneriate între diferite grupuri de interes, reunind comunități, autorități responsabile, vânători, silvicultori și specialiști în conservare pentru a-și împărtăși cunoștințele și pentru a putea pune în aplicare măsurile necesare de conservarea la nivel regional.

Ce am făcut?

Facilitarea conviețuirii omului cu carnivorele mari

AMENINȚĂRI

Carnivorele provoacă deseori conflicte directe și indirecte cu interesele omului, pagubele produse șeptelului sau culturilor agricole contribuind la creșterea **atitudinii ostile** față de aceste specii și, în unele cazuri, la uciderea acestora, prin utilizarea de capcane improvizate (lațuri) și/sau otrăvuri.

Relațiile dintre oameni și fauna sălbatică sunt complexe și sunt influențate de diferiți factori precum experiența personală, interesele, cultura, sursele de informare, etc. Interviurile realizate cu peste 80 de fermieri au arătat că pagubele produse de urși, lupi și mistreți au crescut în severitate și au avut un impact negativ semnificativ asupra veniturilor gospodăriilor. O fermă mixtă tipică ar experimenta în medie 15 atacuri pe an produse de către animalele sălbaticice, cele mai frecvente fiind cele produse de către lup șeptelului, sau mistreț culturilor agricole.

Cele mai negative atitudini au fost în general asociate cu lupii, (60% dintre cei intervievați) iar în ceea ce privește ursul, atitudinea negativă a fost corelată cu numărul mare de daune raportate în zonele în care prezența acestuia s-a făcut simțită doar în ultimii ani iar efectivul este relativ redus.

SOLUȚII

Măsuri de atenuare a conflictelor

În cadrul proiectului s-au implementat, cu caracter demonstrativ, tehnici moderne de protecție, fiind distribuite 88 de garduri electrice fermierilor pentru a proteja animalele domestice și/sau culturile agricole. De asemenea, proiectul a promovat folosirea câinilor de pază specializați fiind donați 12 câini din rasa Ciobănesc Românesc Carpatin (CRC).

Câinii din rasele tradiționale au calități moștenite iar prin educarea corectă se obțin indivizi extrem de eficienți pentru paza animalelor. De aceea, în vederea dezvoltării unei linii genetice valoroase a rasei CRC în zona proiectului, cățeii au fost donați, în perechi, la șase stâne.

Aceste măsuri demonstrative s-au dovedit a fi 100% eficiente în prevenirea daunelor, în ciuda tentativelor repetate de atac ale animalelor sălbaticice.

"Numărul daunelor a scăzut în timpul nopții datorită gardului electric. De asemenea, avem și beneficii economic datorită utilizării câinilor. Sunt foarte buni și au redus cantitatea de pagube pe care o avem în timpul sezonului pastoral în zona montană".

Citat al unui cioban care a primit câini și gard.

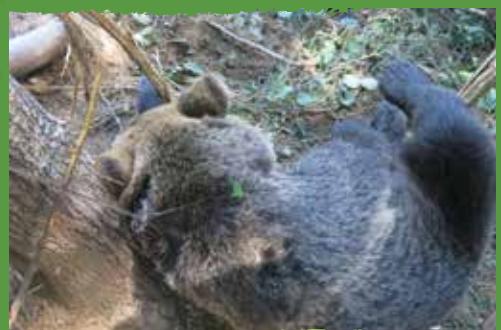
Echipa de intervenție rapidă specializată (EIRS)

Deseori, fermierii și comunitățile nu se simt sprijiniți în urma atacurilor produse de către carnivorele mari sau în cadrul incidentelor periculoase în care urșii le pot amenința mijloacele de subsistență. În parteneriat cu Jandarmeria, proiectul a creat o echipă de intervenție rapidă pentru a acționa în cadrul incidentelor periculoase cauzate de animale sălbaticice și pentru acordarea de sprijin agricultorilor și comunităților ca urmare a atacurilor survenite. În cadrul proiectului, a fost elaborată și funcționează la nivelul județului Hunedoara, sub autoritatea Instituției Prefectului, o procedură de intervenție a instituțiilor în cazul unor situații de urgență generate de animalele sălbaticice. Această procedură reprezintă un exemplu de bune practici pentru zonele din țară care se pot confrunta cu situații similare.

Echipa de intervenție, formată din rangeri, un veterinar specializat și reprezentanți ai Jandarmeriei Române, de-a lungul implementării proiectului, a răspuns la 37 de incidente care au implicat urși, lupi și alte animale. Dintre aceste cazuri amintim: urși prinși în capcane improvizate (lațuri) care au fost anesteziați și eliberați, relocare urs ca urma a atacurilor repetitive asupra animalelor și sprijinirea proprietarilor ca urmare a atacurilor produse de lupi/urși în cadrul șeptelului.

Printre succesele echipei de intervenție rapidă se numără acordarea de sprijin fermierilor și autorităților locale în demararea procedurii de obținerea a despăgubirilor pentru daunele cauzate de carnivorele mari, procedură necunoscută de majoritatea autorităților anterior implementării proiectului. Eforturile combinate precum implementarea măsurilor de protecție, acțiunile echipei de intervenție, par să se îndrepte spre facilitarea coexistenței, unii participanți citând:

"Acum le tolerez pentru că am gardul și nu-mi mai distrug culturile, dar înainte nu le toleram".

Cu toate acestea, există încă un drum lung de parcurs pentru a ajunge la coexistență, iar eforturile noastre de a susține fermierii continuă prin implementarea de proiecte complementare și anume distribuirea în continuare a măsurilor de prevenire a pagubelor (150 garduri electrice și 50 căței de pază) precum și menținerea echipei de intervenție rapidă.

Patrule anti-braconaj

AMENINȚARE

Braconajul carnivorelor mari și a speciilor prădă poate avea consecințe ecologice și sociale semnificative și poate afecta creșterile înregistrate anterior în cazul unor populații (Kaczensky et al., 2012) sau agravarea conflictelor dintre diferitele grupuri de interes. Braconajul include toate aspectele legate de uciderea ilegală sau de capturarea faunei sălbaticice. În interiorul corridorului, capcanele improvizate de tipul lațurilor sunt deseori amplasate de agricultori pentru a viza mistrețul și a preveni distrugerea culturilor. O astfel de utilizare a capcanelor reprezintă o amenințare pentru urși și alte animale sălbaticice care pot fi "victime colaterale". În plus, autoritățile responsabile și gestionarii fondurilor de vânătoare adesea nu dispun de resursele necesare pentru a efectua patrulă anti-braconaj, iar braconierii sunt adesea nedetectați și sunt capabili să opereze cu un risc minim de urmărire penală și condamnare.

SOLUȚII

În cadrul proiectului LCC, Jandarmeria Română a creat două unități montane de specialitate cu echipamente, abilități și cunoștințe pentru desfășurarea patrulelor anti-braconaj. Aceste unități au fost dotate cu vehicule personalizate, echipamente de supraveghere și de teren. În regiunea centrală a corridorului au fost construite și două baze modulare noi, care oferă o acoperire suplimentară pentru patrulele anti-braconaj.

Lucrând în parteneriat cu rangerii, gestionarii fondurilor cinegetice și alte autorități responsabile, unitățile anti-braconaj au aplicat, de-a lungul implementării proiectului, 379 de sancțiuni contravenționale și infracțiuni, totalizând amenzi în valoare de 175.950 RON. Infracțiunile sancționate includ braconajul faunei sălbatică prin folosirea de capcane neautorizate sau nerrespectarea regimului armelor și munițiilor, extracția ilegală a lemnului și braconajul piscicol.

Natura ilicită a braconajului face dificilă monitorizarea impactului unităților anti-braconaj, însă sondajele sociologice indică faptul că patrulele anti-braconaj ale jandarmeriei sunt benefice și au un impact pozitiv, iar feedback-ul anecdotic din partea comunităților locale sugerează faptul că acestea sunt încântate de prezența jandarmilor în zonă.

"Sunt mulți localnici care sunt fericiti că am ajuns în zonă" (Ofițer de patrulare al Jandarmeriei)

"Una dintre cele mai mari realizări a fost reducerea infracțiunilor în zona în care am acționat. și acum unii localnici se simt mai în siguranță." (Ofițer de patrulare al Jandarmeriei)

Asigurarea conectivității peisajului prin achiziționarea de terenuri și restaurarea habitatelor

AMENINȚARE

Abilitatea urșilor și a lupilor de a se deplasa prin peisaj este amenințată de **fragmentarea acestuia** cauzată de dezvoltarea fără precedent a infrastructurii de transport, de schimbările în practicile agricole și intensificările practicilor silvice. Carnivorele mari precum și speciile prădă se deplasează pe sute de kilometri pentru a găsi hrana, adăpost și oportunități de reproducere, iar această mișcare este esențială pentru menținerea biodiversității.

Zona centrală a corridorului este reprezentată de către Valea Mureșului unde există mai multe bariere naturale și artificiale pentru circulația animalelor sălbaticice. În această zonă a fost identificată o secțiune de 25 km reprezentând posibilele rute de deplasare a carnivorelor mari între secțiunile nordice și sudice ale Coridorului. În cadrul acestei secțiuni intensificarea practicilor agricole, dezvoltarea infrastructurii de transport, dezvoltarea urbană, precum și existența terenurilor invadate de amorfă, o plantă invazivă care formează tufișuri impenetrabile, toate combinate restricționează deplasarea faunei sălbaticice.

SOLUȚII

În această secțiune de 25 km, au fost identificate 8 micro-coridoare prin care deplasarea animalelor sălbaticice ar putea fi facilitată prin restaurarea și gestionarea adecvată a terenurilor. În aceste zone am reușit să achiziționăm 133 ha de terenuri agricole, majoritatea fiind abandonate. Ca urmare a acțiunilor de restaurare și management, aceste zone cheie permit acum deplasarea faunei sălbaticice, fiind asigurate zonele de refugiu și hrana de-a lungul văii Mureșului.

O mare parte din terenurile achiziționate au fost invadate de amorfă (*Amorpha fruticosa*), o plantă alohtonă invazivă, care formează tufișuri dense, impenetrabilă pentru urși și lupi. În cadrul acțiunilor implementate, am reușit să curățăm 45 ha de teren agricol invadat, din care 30 ha au fost plantate cu specii de foioase autohtone și 15 ha au fost reintroduse în circuitul agricol.

Aceste activități de restaurare au facilitat trecerea urșilor și lupilor prin această secțiune critică, asigurând astfel conectivitatea. Activitățile noastre de restaurare au oferit, de asemenea, și beneficii sociale prin angajarea locuitorilor, generând un venit net de 29.000 € pentru comunitatea locală și furnizând lemn de foc pentru locuitorii nevoiași.

Creșterea capacitatei instituționale

A) STATUT DE CONSERVARE

AMENINȚARE

Există un deficit de studii și informații corecte privind funcționalitatea corridorului ecologic, distribuția și abundența carnivorelor mari precum și viabilitatea habitatului, inclusiv pentru speciile pradă. Lipsa acestor studii se răspândează asupra aplicării unor activități de conservare și gestionare eficiente.

SOLUȚIE

Lucrând în parteneriat cu biologi, vânători și silvicultori, echipa a efectuat studii de teren și analize spațiale, pentru a evalua distribuția și abundența ursului și lupului în cadrul corridorului și pentru a identifica zonele de habitat adecvat. Pentru monitorizarea carnivorelor mari și a speciilor pradă au fost folosite mai multe metode: metoda transectelor pe zăpadă (snow-tracking), metoda capturilor foto (camera traps) și colectarea probelor genetice.

În ciuda observațiilor efectuate asupra speciilor țintă (care au permis și confirmarea prezenței ursului în zonele în care acesta nu era prevăzut în fișa fondului cinegetic) și a suprafețelor mari de habitate favorabile pentru ambele specii, s-a constatat, reducerea conectivității corridorului datorită dezvoltării infrastructurii de transport și faptul că există o mare incertitudine în ceea ce privește estimările raportate oficial.

Creșterea capacitatei de conservare

B) IMPLICAREA FACTORILOR INTERESAȚI ÎN CONSERVAREA SPECIILOR ȚINTĂ

AMENINȚARE

Conservarea la nivel regional adesea nu reprezintă o prioritate în luarea deciziilor și gestionarea terenurilor, iar autorităților și comunităților le lipsesc resursele și cunoștințele de specialitate pentru gestionarea integrată a terenurilor. În plus, comunitățile și autoritățile adesea nu sunt implicate sau au un nivel scăzut de interes pentru conservarea biodiversității. Lipsa capacității instituționale pentru conservarea integrată la nivel regional și nivelul scăzut de implicare sunt amenințări directe pentru urși, lupi și biodiversitate.

SOLUȚIE

Sprinjirea dezvoltării capacității agenților responsabile precum și creșterea gradului de conștientizare și susținere în rândul populației locale și a altor factori interesați pentru conservarea carnivorelor mari s-a realizat prin organizarea de workshop-uri, cursuri de instruire și diferite evenimente publice la care au participat peste 2.600 de persoane din 226 de organizații.

În cadrul proiectului, au fost elaborate planurile de acțiune regionale pentru urs și lup și consultate la scară largă. Acestea au fost aprobate de Ministerul Mediului și prezintă principalele acțiuni necesare menținerii conectivității structurale și funcționale a corridorului ecologic.

Silvicultorii și vânătorii au fost implicați direct în acțiunile de armonizarea a managementului forestier și cinegetic cu obiective de conservare a carnivorelor mari. De asemenea, planurile de management aprobate ale siturilor Natura 2000 incluse în corridorul ecologic cuprind măsurile de conservare menite să asigure conectivitatea speciilor de carnivore mari în cadrul corridorului ecologic.

Broșurile, materialele de instruire și recomandările de bune practici au fost distribuite factorilor interesați pe parcursul implementării proiectului și sunt disponibile pe site-ul proiectului (www.connectcarpathians.ro), care a avut 97.923 de accesări. Pagina de Facebook a proiectului care promovează principalele acțiuni derulate este urmărită de 2.236 de utilizatori Facebook și va continua să fie actualizată cu activitățile legate de atenuarea conflictelor dintre oameni și carnivorele mari și echipa de intervenție rapidă.

Principalele noastre realizări

- Reducerea pagubele produse de carnivorele mari și mistreți, prin implementarea de măsuri active - instalarea de garduri electrice și distribuirea câinilor de pază specializați;
- Facilitarea conviețuirii omului cu animalele sălbaticice prin crearea unei Echipe de Intervenție Rapide Specializate care să ăspundă incidentelor periculoase produse de carnivorele mari, cum ar fi eliberarea urșilor din capcanele improvizate și relocarea urșilor problemă;
- Crearea unităților anti-braconaj ale jandarmeriei care au dus la reducerea criminalității la nivelul faunei sălbaticice, prin patrulări regulate în cadrul corridorului;
- Asigurarea conectivității funcționale a corridorului ecologic prin achiziționarea a 133 hectare de terenuri agricole în Valea Mureșului și refacerea habitatelor critice, precum și prin promovarea unui management adecvat al terenurilor;
- Aprobarea Planurilor de Acțiune Regională pentru urs și lup;
- Îmbunătățirea cunoștințelor cu privire la starea de conservare a ursului și lupului la nivelul Coridorului Ecologic Munții Apuseni-Carpații Meridionali;
- Îmbunătățirea cunoștințelor autorităților responsabile și a altor factori interesați cu privire la importanța conservării la nivel regional a corridorului ecologic și colaborarea în vederea implementării unui management integrat, adecvat.

Wolf Tracks

Planul post-LIFE

Pentru a asigura continuitatea activitaților întreprinse în cadrul proiectului LIFE Connect Carpathians și succesul pe termen lung al acțiunilor de conservare implementate, a fost realizat planul post-LIFE care cuprinde urmatoarele acțiuni principale:

- Continuarea implementării măsurile de prevenire/reducere a pagubelor produse de carnivorele mari prin donarea a altor 150 de garduri electrice și 50 căței din rasa Ciobănesc Românesc Carpatin;
- Asigurarea continuării echipei de intervenție rapidă specializată care va oferi sprijin, atât instituțiilor responsabile, cât și fermierilor cu privire la posibilele situații conflictuale care pot fi create de prezența în zonă a carnivorelor mari și va interveni în situațiile periculoase generate de aceste specii;
- Jandarmeria Română va continua să desfășoare patrule anti-braconaj în zona corridorul ecologic demarând, deja, instruirea și a celorlalte jandarmerii montane din județele aferente corridorului cu privire la prevenirea și combaterea braconajului;
- Vom continua să implicăm comunitatea locală în activitățile de restaurare a habitatelor din Valea Mureșului, asigurând menținerea conectivității și implicarea comunității în gestionarea acestor terenuri;
- În vederea îmbunătățirii, pe termen lung, a conectivității corridorului ecologic se va urmări implementarea planurilor regionale de acțiune pentru urs și lup;
- În cadrul Inițiativei Zarand vom continua să lucrăm alături de comunitățile rurale pentru îmbunătățirea nivelului de trai și a bunăstării acestora precum și asigurarea unei conservări integrate a valorilor naturale și culturale, susținută și acceptată de comunitate.

MINISTERUL MEDIULUI

FAUNA & FLORA INTERNATIONAL

The David Attenborough Building, Pembroke Street,
Cambridge, CB2 3QZ, UK

www.fauna-flora.org

LIFE CONNECT CARPATHIANS

Str. 1 Decembrie, Nr. 14, 330025, Deva, Romania
Telefon: +40 254 262 335
Fax: +40 254 262 165
Email: office@connectcarpathians.ro

www.connectcarpathians.ro